

PŘEDMĚT B2M31DSP /Př. 6

PS

Přednáška 6: Aplikace keprální analýzy

- 1 ÚVOD
- 2 KEPSTRÁLNÍ ANALÝZA - OPAKOVÁNÍ
- 3 APLIKACE KEPSTRÁLNÍ ANALÝZY
- 4 METRIKA
- 5 INTEGRÁLNÍ METRIKA $\rightarrow$ SPEKTRÁLNÍ VZDÁLENOST
- 6 KEPSTRÁLNÍ VZDÁLENOST
- 7 A2C
- 8 POUŽITÍ VZDÁLENOSTI
- 9 POUŽITÉ PRAMENY

Cíle přednášky:

- aplikace keprální analýzy
- typy metrik
- spektrální a keprální vzdálenost
- AR keprum a keprální vzdálenost

KEPSTRÁLNÍ ANALÝZA - OPAKOVÁNÍ

Kepstrální analýza - opakování

- nelineární metoda dekonvoluce signálů
- bloky: analýza - liftrace - syntéza
- kepstum aperiodické složky je tlumené $\rightarrow$ lze detekovat odrazy
- dvě úlohy kepstální analýzy: řeč X odrazy $\rightarrow$ interpretace kepstálních složek

APLIKACE KEPSTRÁLNÍ ANALÝZY

Aplikace keprstrální analýzy pro analýzu signálů

- parametrizace signálů
- keprstrální vzdálenost (metrika)
- redukce vlivu konvolučního zkreslení signálu

Parametrizace, které jsem již poznali

- spektrum signálu, výkonová spektrální hustota (PSD)
- lineární predikční koeficienty
- keprstrální koeficienty počítané pomocí DFT

PŘÍKLAD APLIKACE KEPSTRÁLNÍ ANALÝZY

Příklad aplikace kepsrální analýzy - rozpoznávání řeči

- parametrizace řeči - kepsrální koeficienty, delta koeficienty, delta delta koeficienty
- klasifikace - postup: minimum kumulované vzdálenosti mezi vektory kepsrálních koeficientů aktuálního segmentu a vzorů - použití metriky (vzdálenosti); metriku používají též samoorganizující se sítě a algoritmy shlukové analýzy

Definice:

vektor kepsrálních koeficientů a delta koeficienty (nejjednodušší verze) a delta delta

$$\mathbf{c}_n = \begin{bmatrix} c_n[0] \\ c_n[1] \\ \vdots \\ c_n[M] \end{bmatrix} ; \Delta \mathbf{c}_n = \frac{\mathbf{c}_{n+1} - \mathbf{c}_{n-1}}{2}; \Delta\Delta \mathbf{c}_n = \Delta(\Delta \mathbf{c}_n)$$

METRIKA

Definice: Metrika na neprázdné množině X je funkce $d : X \times X \rightarrow \mathbb{R}$ splňující¹ pro $\forall x, y, z \in X$:

- $d(x, y) \geq 0$ (= pozitivní semidefinitnost)
- $d(x, y) = 0 \Leftrightarrow x = y$ (= definitnost)
- $d(x, y) = d(\overset{y, x}{\cancel{x, y}})$ (= symetrie) $d(x, y) = d(y, x)$
- $d(x, z) \leq d(x, y) + d(y, z)$ (= trojúhelníková nerovnost)

Metrický prostor (X, d) je určen metrikou d na množině X

---

¹ $X \times X$ znamená kartézský součin; metrika je tedy zobecněná vzdálenost

METRIKA

Typy metrik („vzdáleností“) v euklidovském prostoru: Minkowského metriky (p -norm distance), $p \geq 1$, p nemusí být celé číslo

$$d_p(x, y) = \left(\sum_{i=1}^N |x_i - y_i|^p \right)^{1/p}$$

- $p = 1$ součtová (Hammingova, newyorská, manhattanská, taxicab - „taxikářská metrika“)
- $p = 2$ euklidovská
- $p \rightarrow \infty$ Čebyševova, maximová metrika (infinity norm):

$$d_\infty = \lim_{p \rightarrow \infty} \left(\sum_{i=1}^N |x_i - y_i|^p \right)^{1/p} = \max(|x_1 - y_1|, |x_2 - y_2|, \dots, |x_N - y_N|)$$

Pozn.: x_i , resp. y_i jsou souřadnice bodu x , resp. y v N -rozměrném prostoru, tedy pro 2-D jsou souřadnice bodu x dány uspořádanou dvojicí $[x_1, x_2]$ a bod y má souřadnice $[y_1, y_2]$

METRIKA - PŘÍKLADY

Př.1: Příklad euklidovské metriky (vzdálenosti) dvou bodů x, y ve dvourozměrném prostoru

$$d(x, y) = \sqrt{(x_1 - y_1)^2 + (x_2 - y_2)^2}$$

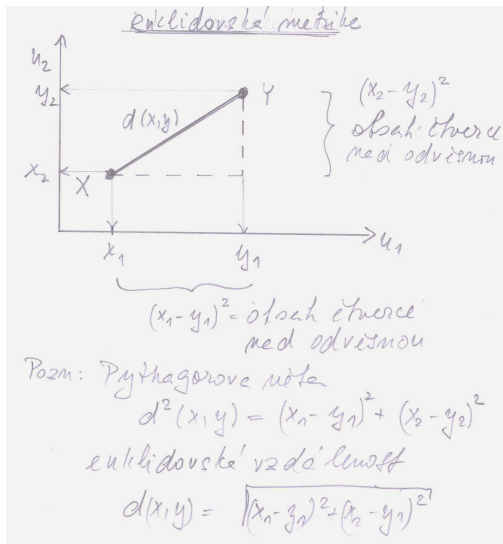
Př.2: Pro M -rozměrný prostor má euklidovská metrika pro dva body tvar

$$d(x, y) = \sqrt{\sum_{i=1}^M (x_i - y_i)^2}$$

Tento zápis budeme používat pro metriku v prostoru keprálních koeficientů

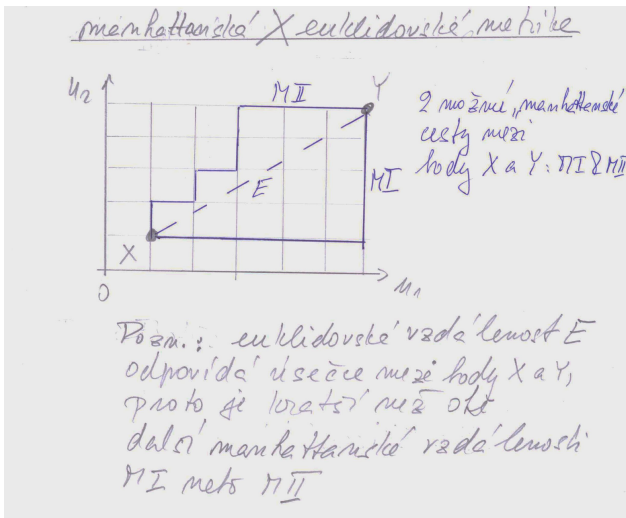
METRIKA - PŘÍKLADY

Ilustrace euklidovské vzdálenosti - L_2 norma

METRIKA - PŘÍKLADY

Porovnání euklidovské L_2 a Hammingovy L_1 vzdálenosti

INTEGRÁLNÍ METRIKA „VZDÁLENOST“ FUNKCÍ

Integrální metrika v prostoru spojitých funkcí na intervalu (a, b) :

$$d_p(f, g) = \left[\int_a^b |g(x) - f(x)|^p dx \right]^{1/p}$$

- $p = 1 \rightarrow L_1$ -metrika
- $p = 2 \rightarrow L_2$ -metrika

INTEGRÁLNÍ METRIKA → SPEKTRÁLNÍ VZDÁLENOST

Rozdíl dvou spektrálních hustot

$$V(e^{j\Theta}) = \ln S_x(e^{j\Theta}) - \ln S_y(e^{j\Theta}); \quad V \in \mathbb{R}$$

udává rozdíl dvou spektrálních hustot $S_x(e^{j\Theta})$ a $S_y(e^{j\Theta})$ - je to funkce vymezující plochu vzniklé rozdílem těchto dvou funkcí

Po integraci získáme jedno číslo² odpovídající velikosti plochy

$$d_2^2 = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} [V(e^{j\Theta})]^2 d\Theta = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} [\ln S_x(e^{j\Theta}) - \ln S_y(e^{j\Theta})]^2 d\Theta$$

---

²Ztrácíme informaci o rozdílech na jednotlivých frekvencích

SPEKTRÁLNÍ VZDÁLENOST

Spektrální vzdálenost = integrální L_2 -metrika - udává vzdálenost (tedy rozdílnost) dvou spektrálních hustot $S_x(e^{j\Theta})$ a $S_y(e^{j\Theta})$ jedním číslem

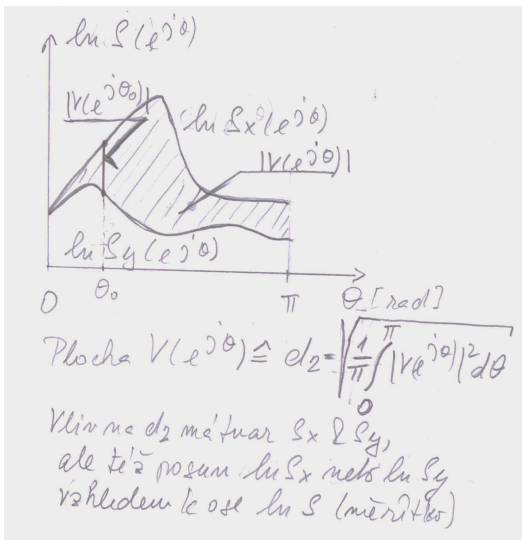
$$d_2 = \sqrt{\frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} [V(e^{j\Theta})]^2 d\Theta} = \sqrt{\frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} [\ln S_x(e^{j\Theta}) - \ln S_y(e^{j\Theta})]^2 d\Theta}$$

Interpretace veličiny d_2

- je úměrná rozdílu ploch dvou PSD S_x a S_y
- vyjadřuje podobnost dvou stacionárních signálů $x[n]$ a $y[n]$

METRIKA - PŘÍKLADY

Ilustrace spektrální vzdálenosti

KEPSTRÁLNÍ VZDÁLENOST

Platí³ vztah mezi logaritmickým spektrem a kepstrem - kepstrální koeficienty jsou koeficienty Laurentovy nebo Taylorovy řady

$$\ln(S_x) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} c_x[n] e^{jn\Theta},$$

a proto lze získat vztah pro spektrální vzdálenost pomocí kepstrálních koeficientů $\Rightarrow$ kepstrální vzdálenost

$$d_2 = \sqrt{\frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} [V(e^{j\Theta})]^2 d\Theta} = \sqrt{\sum_{k=-\infty}^{\infty} (c_x[k] - c_y[k])^2}$$

Integrální metrika přešla v euklidovskou vzdálenost dvou bodů v nekonečně-dimenzionálním prostoru, která udává podobnost dvou stacionárních signálů $x[n]$ a $y[n]$

³Viz přednáška o kepstrální analýze

KEPSTRÁLNÍ VZDÁLENOST

Pro další výklad použijeme kvadrát kepstrální vzdálenosti

$$d_2^2 = \sum_{k=-\infty}^{\infty} (c_x[k] - c_y[k])^2,$$

kde $c_x[n]$ a $c_y[n]$ jsou kepstrální koeficienty porovnávaných signálů $x[n]$ a $y[n]$

Pro koeficienty reálného kepstra platí $c[-k] = c[k]$, proto lze výraz upravit

$$d_2^2 = (c_x[0] - c_y[0])^2 + 2 \sum_{k=1}^{\infty} (c_x[k] - c_y[k])^2$$

KEPSTRÁLNÍ VZDÁLENOST

Porovnáváme-li podobnost dvou segmentů o N prvcích použijeme konečné meze ($L \leq N$)

$$d_2^2 \approx (c_x[0] - c_y[0])^2 + 2 \sum_{k=1}^L (c_x[k] - c_y[k])^2$$

a tedy výsledná kepstrální vzdálenost má tvar

$$d_2 \approx \sqrt{(c_x[0] - c_y[0])^2 + 2 \sum_{k=1}^L (c_x[k] - c_y[k])^2} \quad [\text{Np}]$$

Pozn. Np je zkratka jednotky neper, která se již nepoužívá

KEPSTRÁLNÍ VZDÁLENOST

Převod na decibely

$$d_2 \approx \sqrt{(c_x[0] - c_y[0])^2 + 2 \sum_{k=1}^L (c_x[k] - c_y[k])^2} \quad [\text{Np}]$$

nebo⁴

$$d_2 \approx 4,34 \sqrt{(c_x[0] - c_y[0])^2 + 2 \sum_{k=1}^L (c_x[k] - c_y[k])^2} \quad [\text{dB}]$$

---

⁴Konstanta 4,34 je dána přepočtem přirozeného logaritmu na dekadický $\log(x) = 10/\ln(10) \ln(x)$, kde $x = e$, a tedy převodem neperu (Np) na dB:
 $1 \text{ Np} = 20 \log_{10} e = 8.68 \text{ dB}$

KEPSTRÁLNÍ VZDÁLENOST

Kepstrální vzdálenost pro konečný počet kepstrálních koeficientů, která zahrnuje jak rozdíl tvarů spekter tak i energie obou signálů⁵

$$d_2 \approx 4,34 \sqrt{(c_x[0] - c_y[0])^2 + 2 \sum_{k=1}^L (c_x[k] - c_y[k])^2} \quad [\text{dB}]$$

nebo vzdálenost, která zahrnuje pouze rozdíl tvarů spekter⁶

$$d_2 \approx 4,34 \sqrt{2 \sum_{k=1}^L (c_x[k] - c_y[k])^2} \quad [\text{dB}]$$

Koeficient $c_x^2[0]$ představuje energii signálu $x[n]$, tedy kvadrát plochy spektra S_x , a proto postihuje pouze měřítko PSD S_x ; podobně $c_y^2[0]$

⁵Příslušný m-file cd0.m

⁶Příslušný m-file cd1.m

KEPSTRÁLNÍ VZDÁLENOST - SHRUTÍ

SHRUTÍ

- KEPSTRÁLNÍ VZDÁLENOST = EUKLIDOVSKÁ VZDÁLENOST V L -ROZMĚRNÉM PROSTORU KEPSTRÁLNÍCH KOEFICIENTŮ
- $c_x^2[0]$ ODPOVÍDÁ ENERGII SEGMENTU = CELKOVÉMU KVADRÁTU PLOŠE SPEKTRA S_x
- TVAR PSD $S_x(e^{j\Theta})$ I HODNOTY KOEFICIENTŮ $c_x[n]$ VYJADŘUJÍ VLASTNOSTI SIGNÁLU $x[n]$, PROTO d_2 POROVNÁVÁ TVARY PSD NEBO HODNOTY KEPSTER OBOU SEGMENTŮ
- d_2 = PLOCHA VYJADŘUJÍCÍ ROZDÍL VÝKONOVÝCH SPEKTRÁLNÍCH HUSTOT TĚCHTO DVOU SEGMENTŮ
- ČÍM VÍCE KEPSTRÁLNÍCH KOEFICIENTŮ POUŽIJEME, TÍM VÍCE DETAILŮ VE SPEKTRU LZE POROVNÁVAT
- ZAJÍMÁ-LI NÁS PŘEDEVŠÍM ROZDÍL TVARŮ SPEKTER A CHCEME-LI POTLAČIT VLIV ROZDÍLU ENERGIÍ POUŽÍVÁME VZTAH BEZ $c[0]$

$$d_2 \approx 4,34 \sqrt{2 \sum_{k=1}^L (c_x[k] - c_y[k])^2} \quad [\text{dB}]$$

VÝPOČET KEPSTRÁLNÍCH KOEFICIENTŮ POMOCÍ AR MODELU

Pro AR model platí

$$H(z) = \frac{\sqrt{\alpha}}{A(z)},$$

kde

$$\alpha = R_e[0] = \sigma_e^2 = P = \frac{1}{N} \sum_{n=1}^N e^2[n]$$

je výkon chyby predikce

Pro získání kepstra použijeme logaritmus

$$\hat{H}(z) = \ln(H(z)) = \ln \frac{\sqrt{\alpha}}{A(z)} = \ln \sqrt{\alpha} - \ln(A(z))$$

VÝPOČET KEPSTRÁLNÍCH KOEFICIENTŮ POMOCÍ AR MODELU

Následně logaritmus rozvineme do Taylorovy řady

$$\ln \sqrt{\alpha} - \ln (A(z)) = c[0] + \sum_{k=1}^{\infty} c[k]z^{-k},$$

kde $c[0] = \ln \sqrt{\alpha}$ - opět má tedy význam měřítka

V dalším kroku derivujeme obě strany rovnice podle proměnné z^{-1}

VÝPOČET KEPSTRÁLNÍCH KOEFICIENTŮ POMOCÍ AR MODELU⁸

V posledním kroku úpravou derivované rovnice získáme vztah⁷ mezi AR koeficienty a kepstrálními koeficienty ve tvaru

$$nc[n] = -na_n - \sum_{k=1}^p (n-k)a_k c[n-k], \quad n = 1, 2, \dots$$

kde p je řád AR modelu.

Protože platí $a_n = 0$ pro $n > p$, lze rekursí dopočítat více kepstrálních koeficientů, než kolik je koeficientů AR modelu

$$nc[n] = - \sum_{k=1}^p (n-k)a_k c[n-k], \quad n = p+1, p+2, \dots$$

---

⁷ Příslušný m-file a2c0.m - použitý Burgův algoritmus je numericky odolný vůči kvantovacím chybám a též zaručuje lepší frekvenční rozlišení pro krátké segmenty signálu než na přednášce odvozené řešení Yuleových-Walkerových rovnic

⁸ Podrobné odvození je ve skriptech, která jsou k dispozici na MOODLE

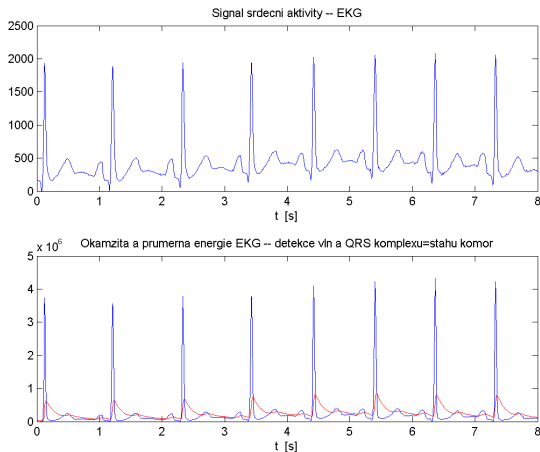
POUŽITÍ VZDÁLENOSTI

Častá úloha, kde se používá vzdálenost je detekce změn v signálu

Dva příklady detektorů

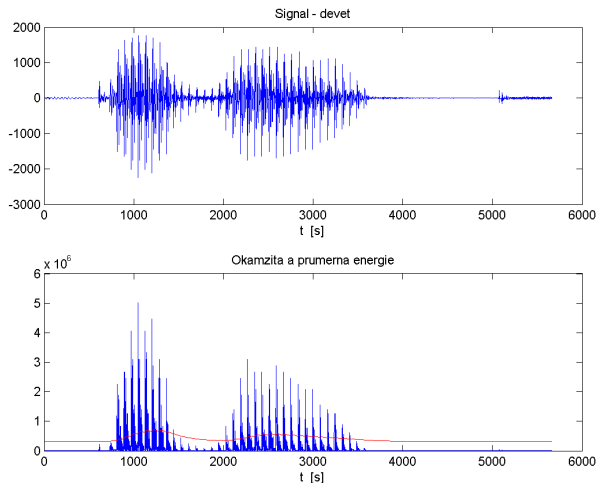
- detektor využívající krátkodobou energii - porovnává energii mezi dvěma segmenty nebo energii segmentu proti prahu
- detektor využívající keprální vzdálenost - porovnává změny ve spektru/kepru mezi dvěma segmenty a prahem nebo mezi segmentem a prahem

PÍKLAD DETEKCE ZMĚN V ENERGII SIGNÁLU

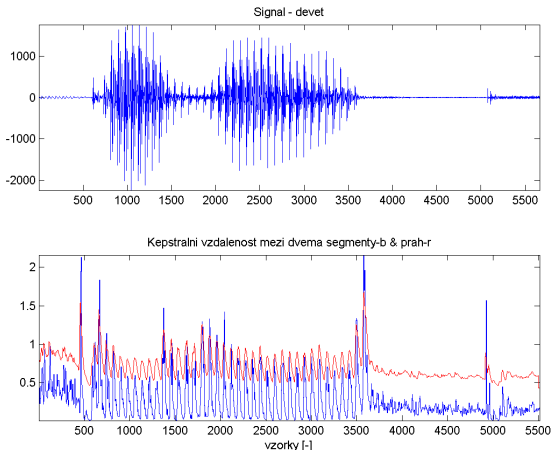
Modrá křivka je okamžitá energie signálu, červená je práh získaný vyhlazením okamžité energie. Překročení prahu signalizuje silnou změnu v hodnotách signálu - takto lze jednoduše detekovat přítomnost QR komplexu v EKG a měřit tepovou frekvenci. Pro zvýšení citlivosti detektoru se v reálných aplikacích používá difference signálu, která zvýrazní rychlý nárůst QR vlny.

PÍKLAD DETEKCE ZMĚN POMOCÍ ENERGIE SIGNÁLU

Modrá křivka je okamžitá energie signálu, červená je práh získaný vyhlazením okamžité energie. Překročení prahu signalizuje silnou změnu v hodnotách signálu - takto lze jednoduše detekovat přítomnost řeči.

PŘÍKLAD DETEKCE ZMĚN POMOCÍ KEPSTRÁLNÍ VZDÁLENOSTI

Modrá křivka je keprální vzdálenost mezi sousedními segmenty signálu, červená je práh získaný vyhlazením vzdálenosti. Překročení prahu signalizuje změnu ve tvaru spektra. Tento detektor je více odolný vůči šumu než detektor využívající energii.

LITERATURA

Kniha: Uhlíř, Sovka: Číslicové zpracování signálů, Vyd. ČVUT, Praha 1995 a 2002

Skripta: Sovka, Pollák: Vybrané metody číslicového zpracování signálů, ČVUT v Praze, 2001